תורה אור

ואיבעית אימא רבנן וכולה מתניתין בשבת: תנו רבנן כלי שנטמא מערב יום טוב אין מטבילין אותו בין השמשות רבי שמעון שזורי אומר אף בחול אין מטבילין אותו מפני שצריך הערב שמש ותנא קמא לא בעי הערב שמש? אמר רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקא אמרי *במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו קמפלגי והיכי דמי כגון דנקיט מנא בידיה ורהיט ואזיל בין השמשות לאטבוליה: מר סבר האי דקא רהיט ואזיל מידע ידע דבעי הערב שמש ומר סבר מחמת מלאכתו הוא דקרהיט ואמינא להו אנא במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דכולי עלמא לא פליגי, כי פליגי כגון דאיטמי בפחות מכעדשה ואתא לקמיה דרבנן לשיולי בפחות מכעדשה איטמי אי לא מר סבר מדהא לא גמיר הערב שמש נמי לא גמיר ומר סבר הא הוא דלא גמיר הא הערב שמש גמיר: ומטבילין מגב לגב: *תנו רבנן כיצד מגב לגב: הרוצה לעשות גתו על גב *כדו וכדו על גב גתו עושה כיצד מחבורה לחבורה: היה אוכל בחבורה זו ורוצה לאכול בחבורה אחרת הרשות בידו:

מתני' *ב"ש אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות ובית הלל אומרים *מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן: **גמ'** אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך, ועולת ראייה ליקרב דבית שמאי סברי °וחגותם אותו חג לה' חגיגה אין עולת ראייה לא ובית הלל סברי לה' *כל דלה', אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביו"ט וכן אמר רב אדא בר אהבה *נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט מתיבי אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה שאינה של יו"ט שאינה קרבה ביום טוב ועל שלמים שהן של יום טוב שקריבין ביו"ט על מה נחלקו על עולה שהיא של יום טוב ועל שלמים שאינן של יו"ט שבית שמאי אומרים לא יביא ובית הלל אומרים יביא אימא הכי אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה ושלמים שאינן של יו"ט שאינן קריבין ביום טוב ועל שלמים שהן של יום טוב שקריבין ביו"ט על מה נחלקו על עולה שהיא של יו"ט שבית שמאי אומרים לא יביא ובית הלל אומרים יביא *רב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתני שלמים הבאים מחמת יו"ט ביום טוב בית שמאי אומרים סומך עליהן מערב יו"ט ושוחטן ביו"ט ובית הלל אומרים סומך עליהן ביום טוב ושוחטן ביום טוב אבל

ויקרא כג

אין מטבילין אותו בין השמשות · מפני שהוא ספק לילה ונמצא מטביל בי"ט: **אף בחול** · אם אנו רואין אדם המטביל כלי בין השמשות אנו צריכין להחזירו ולמחות בידו מפני שצריך הערב שמש וזה המטביל כלי בלילה ודאי דעתו להשתמש בו מיד ולא להמתין הערב שמש דלמחר: **ותנא קמא לא בעי כו'** · בתמיה: **אשכחתינהו לרבנן דבי רב** · לתלמידים שבבית המדרש: **מעשיו** · דקא רהיט במרוצה: **מידע ידע דבעי הערב שמש** · והיינו דרהיט כסבור להספיק קודם יציאת היום וכשיראה שלא יספיק הואיל ובא למקוה גומר טבילתו וממתין מלהשתמש בו עד שיעריב שמשו למחר הלכך בין השמשות בי"ט אסור משום דמטביל בי"ט שלא לצורך אבל בחול לא מחינן ביה דמחשבתו ניכרת שלהערב שמשו הוא מתכוין מתוך מעשיו של מרוצתו: **דכולי עלמא לא פליגי** · דודאי ניכרת בהאי דעלמא והאי גברא דפליג ביה רבי שמעון שזורי ואמר דלא אמרינן ביה מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו: **כגון דאיטמי ליה** · מנא אחרינא בפחות מכעדשה מן השרץ ואתא לשיולי וכו': **הא הוא דלא גמיר** · דלא כתיב בהדיא בכעדשה אבל 'הערב שמש' דבהדיא כתיב מגמר גמיר ובכהן עסקינן דמשתמש בו תרומה: **הרוצה לעשות גתו על גב כדו** · מי שהיו כליו טמאין והטבילן לדעת דריכת זיתיו ונמלך לעבות גתו: **עושה** · גתו על גב טבילה זו שהטביל לשם כדו וא"צ לחזור ולהטביל לשם גת והיאך טבילה שניה הבא להחמיר על עצמו ולהטביל קתני מתני' שהוא מטביל בי"ט שאין כאן תקון כלי ואינה טבילה שהרי אינה צריכה: **בחבורה זו** · על פסחו והיה טמא או כליו טמאין וטבל לדעת כן: **הרשות בידו** · וא"צ לחזור ולטבול וקאמרה מתני' דאם בא להחמיר ולהטביל כליו לשם חבורה אחרת מטביל ביום טוב:

מתני' מביאין שלמים · בי"ט לפי שיש בהן אכילת אדם: **ואין סומכין עליהן** · שהסמיכה אסורה משום שבות שבכל כחו היה סומך והוי ליה משתמש בבעלי חיים ותנן אין רוכבין על גבי בהמה (לקמן דף לו:): **אבל לא עולות** · אין מביאין עולות חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבן צבור וזמן קבוע אבל עולת יחיד לא יביא לפי שאין בה אכילת הדיוט וכתיב (שמות יב) יעשה לכם ולא לגבוה: **גמ' מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך ועולת ראייה ליקרב** · מתני' דמודו תרוייהו בשלמים להביא ולא אפלוג בהו אלא בסמיכתן בשלמי חגיגה מודו ב"ש בהבאתן מפני שהן חובת היום כדאמרינן בחגיגה (דף ס') מותגותם אותו חג ועולה שנחלקו אף בהבאתן בעולת ראייה נחלקו והיינו הוא דקא שרו ב"ה מפני שהיא של יום טוב דנפקא לן מולא יראו פני ריקם (שמות כג): **אבל נדרים ונדבות** · הואיל ואין זמן היום כלל דברי הכל אין קרבין ואפי' שלמים וכ"ש עולות דיכול להביאן לאחר זמן ואף על גב דחגיגה וראייה יש להן תשלומין כל שבעה שרו בה שמא יאנס ולא יקריבנה בשאר הימים ותנן עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו והכי מפרש בברייתא לקמן 'משום האי טעמא שרו לה: **שאינה של יום טוב** · כגון נדר ונדבה: **שאינה קרבה** · דאית בה תרתי לאסורא אין בה אכילת אדם ואפשר לאחר זמן: **ועל שלמים שהן של י"ט** · כגון חגיגה ושלמי שמחה: **שקרבין** · דאיכא תרתי להתירא אכילת אדם והן זמנן ברגל ואם יעבור הרגל בטל קרבנו: **ועל שלמים שאין וכו'** · אלמא שלמים דנדרים ונדבות לבית הלל קרבין וקשיא לעולא: **תנאי שקלת מעלמא** · וכי לא משכחת תנא דאמר כעולא דתימא עולא כי ההוא סבירא ליה דאיצטריכא לך לשבושה להך מתני' ולתרוצה: **תנאי היא** · אשכחן תנא אחרינא דקאי כעולא: **מחמת יום טוב** · חגיגה ושמחה:

ואי בעית אימא רבי קתני לה וכולה מתני' ב"ש כדאמרינן אין מטבילין את הכלי על גב מימיו לטהרו ב"ש הטבלה הוא דלא הא השקה בכלי אבן שפיר דמי ובספרים שלנו נחלפה רישא לסיפא וסיפא לרישא דכתיב בהו ברישא אין משיקין והדר אין מטבילין ועל כן רוב התלמידים שגו בפירושה של סוגיא זו ואין אדם יכול לישבה על כנה וגורסין מפני דוחק ומתני' רישא ב"ש וסיפא בשבת ומפרשין רישא דקתני משיקים ב"ש קאמר ותנא השקה והוא הדין להטבלה וסיפא דקתני אבל לא מטבילין איירי בשבת ותנא הטבלה והוא הדין להשקה ואין ראוי לפרש כן לדרדקי דבי רב דא"כ ליתני קילתא ושמעינן חמירתא לשמעינן הטבלה דמותרת בי"ט ולא חמירא דכל שכן השקה אבל השתא דאשמעינן משיקין איכא למימר דוקא קתני אבל הטבלה לא וכן לענין שבת דאשמעינן אבל לא מטבילין אי הוה הדין להשקה סבירא ליה הוה ליה לאשמועינן אין משיקין ושמעינן כל שכן דאין מטבילין אבל השתא דאשמעינן אין מטבילין איכא למימר הא השקה שרי וסייע לדברי ספר התוספתא דכך מצינו בו במסכת שבת ובמסכת ביצה:

אמר עולא מחלוקת כו' · וא"ת לב"ש למה להו למימר טעמא משום וחגותם הא קאמרינן לקמן משום לכם ולא לגבוה וי"ל משום דלא תטעה לומר לה' כל דלה' ומ"מ קשיא לב"ה למה להו למימר כל דלה' תיפוק ליה משום דאית להו לב"ה מתוך וכו' והאי שפיר צריך קרא משום שלא יאמרו שלחן שלך מלא ושל רבך ריקן כדפרישית לעיל פ"ק (ד' יב. ד"ה ה"ג) וי"ל משום שלא תטעה לומר וחגותם חג חגיגה אין עולה לא:

רבינו חננאל

וכן והשיקו היקבים: ת"ר כלי שנטמא מעיו"ט אין מטבילין אותו בי"ט בין השמשות ר' שמעון שזורי אומר אף בחול אסור מפני שצריך הערב שמש אמרו רבנן דבי רב במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו פליגי היכי דמי דנקיט מנא טמא בידיה בין השמשות ורהיט לאטבולי רבנן סברי מדרהיט ידע דבעי הערב שמש כלומר לא יטהר הכלי הטמא אלא עד שיעריב עליו השמש בתר טבילה ולפי' רהיט לאטבוליה קודם ביאת השמש ובחול שפיר דמי ובי"ט הוא דאסור שנמצא מתקן מנא בי"ט לחול כי בעת שיערב השמש ונטהר חול הוא ור' שמעון שזורי סבר האי דרהיט בין השמשות לאו משום דידע דלא מיטהר אלא בהערב השמש אלא משום דטרוד במלאכתו הוא ולפי' מטהר. ואמר להו רבא במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דברי הכל דלאו כלום הוא והכא בכלי שנגע בו כעדשה מן השרץ ואינו יודע אם כעדשה מטמא אי אינו מטמא ובא לשאל מן החכמים ואמרו לו טמא דקי"ל שכן החומט תחלת ברייתו בכעדשה *)וחזינן ליה להאי גברא דאזיל לאטבולי להההוא מנא דאיטמי בכעדשה מן השרץ שאינו מפורש בתורה הוא שנסתפק לו אבל הערב שמש שכתב בפירוש בתורה ובא השמש וטהר מידע ידע ליה ור"ש שזורי סבר מדהא לא ידע הא נמי לא ידע: [פיסקא] ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה: ירושלמי כיצד מטבילין מגב לגב רצה לעשות עיסתו על גב גתו או גתו ע"ג עיסתו מטביל את כליו מחבורה בחבורה זו **) וביקש עוד לאכול בחבורה אחרת שלמים וכיוצא בהן הרשות בידו והני מילי ביו"ט ***) אבל בחול לא כדתנן הטובל לתרומה והוחזק לתרומה אסור לקודש כיוצא גתו וכדו אחד מהן תרומה והשני קודש עושה ב"מ זו ע"ג זו: מתני' ב"ש אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות וב"ה מביאין שלמים כו' אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך דב"ש מביאין חגיגה ואין סומכין עליהן ועולת ראיה אינן קריבין כל עיקר ביו"ט וב"ה מביאין שלמים וסומכין ומקריבין עולת ראיה דכתיב לא יראו פני ריקם אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין בי"ט: ירושלמי ב"ש הותרה סמיכה שלא כדרכה וב"ה לא הותרה איזו היא שלא כדרכה מאתמול א"ר זעירא הכל מודים באשם מצורע שסמך עליו מאתמול שלא יצא שלמי נדבה שסמך עליהן מאתמול יצא מה פליגי בשלמי חגיגה ב"ש עבדי לה כשלמי נדבה וב"ה עבדי לה כאשם מצורע אוקמה רב יוסף הא דתנינן נדרים [ונדבות] אין קרבין בי"ט תנאי היא ר"ש בן אלעזר תני שלמים שאינן של י"ט ב"ש לא יביא וב"ה יביא והאי תנא תני שלמים הבאין מעיו"ט ב"ש סומך עליהן מעיו"ט ושוחטן ביו"ט

*) נ"ל דה"ק סבר דלפי דחזינן ליה להאי גברא דאזיל לשיולי להוראה מנא וכו' מן השרץ אי מיטמא או לא היינו משום שאינו מפורש. **) בחבורה זו תרומה וביקש עוד כו' כנ"ל וכ"ה בה"ג בפ"ד מהל' יו"ט בשם רבינו ז"ל. ***) דברי רבינו אינו מובן לכאורה דהא ע"י טבילה שניה אפי' בחול שרי ועי' בערוך ערך גב ב'

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"א מהל' חגיגה הל' ח:
מד ב מיי' שם הל' ט:
מה ג מיי' שם הלכה ח והלכה י:

נושא
טבילת כלים
בבין השמשות
א) ביו"ט
ב) בחול

מסורת הש"ס

[חולין יג:]
[תוספתא פ"ב]
חגיגה דף ז: ודף יז: מגילה דף ה:
[לקמן כ:]
סנהדרין לו: [לקמן כ: שבת קי': פסחים אח' מנחות ק:]
[פסחים מה: וש"נ]
[דף כ:]